

MEGSZÜNTETETT LAKTANYÁK MAGYARORSZÁGON

BÁRSONY RÓBERT

DISUSED BARRACKS IN HUNGARIAN TOWNS AND VILLAGES

Due to social and economic changes at the end of the 20th century the structure of the Hungarian Defense Forces and the number of its functioning barracks have changed significantly. Barracks in provincial towns were dismantled after quick decisions leaving behind established infrastructure and buildings which have been disused and dilapidated even up to this day.

We have to look for ways to utilise disused facilities and decrease the environmental damage still detectable around these areas today. I visited the areas with disused barracks all over the country during my several year long research and analysed my experiences. One aspect of my analysis is the way the barracks have been utilised and where within the area the facilities are situated.

Also, I describe past and present difficulties regarding the utilising of the facilities. Most towns and villages had no agenda for the utilisation of the barracks or were not in a position to make decisions. Local governments had no sufficient funds for guarding, maintenance and environmental damage control of the facilities.

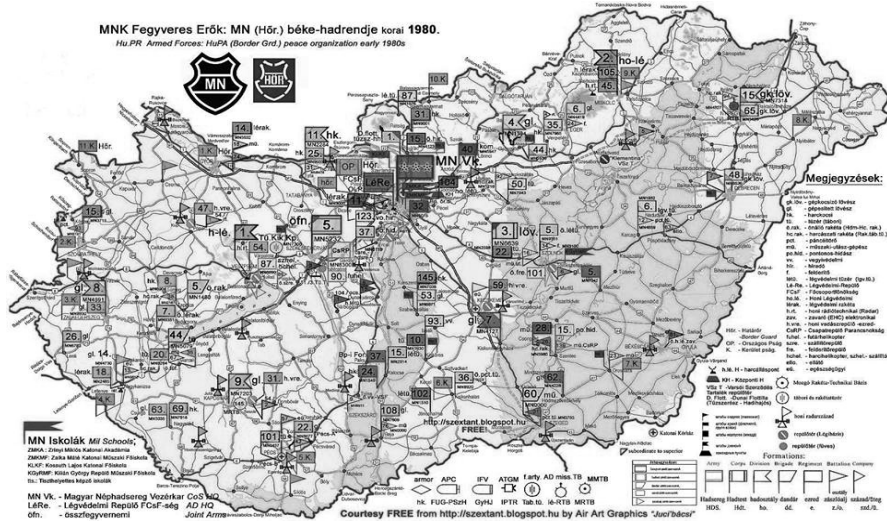
I conclude that one aspect of sustainability would be rebuilding and utilising the disused facilities.

BEVEZETÉS

A komplex biztonság katonai és környezeti dimenziója egymást nem kizáró fogalmak. A katonai dimenzió szerepe békeidőszakban elsősorban a megfelelő katonai erő kiépítése és fenntartása, melynek a legfontosabb célja: elrettentsen az ország elleni katonai támadástól, és kellő súllyal támassza alá az ország érdekeit. Fegyveres konfliktus, illetve háború esetén pedig fő feladata a politikai és hadászati cél elérése. Ezzel szemben a környezeti (ökológiai) dimenzió szerepe a körülöttünk lévő környezet hosszú távú megóvása, az egészséges élethez szükséges feltételek biztosítása, a talaj, a víz és a levegő szennyezésének csökkentése és a káros következmények megelőzése, felszámolása.

A 20. század végi komoly társadalmi és gazdasági változások következtében a Magyar Honvédség és annak szerkezete, helyőrségei is jelentősen változtak (1. ábra). Magyar és szovjet laktanyák sorát szüntették meg, számításaim szerint közel 180 településen volt valamilyen objektum, ami feleslegessé vált.

1. ábra: A laktanyák elhelyezkedése a 80-as években
Figure 1. Situation of barracks in the 80s

Forrás: MH Szárazföldi Vezérkar, Székesfehérvár (1998)

Budapesten, a nagyvárosokban és a középvárosokban több is akadt, melyre a továbbiakban nem tartottak igényt. Az objektumok bezárása kisvárosokban is előfordult, mint például Aszódon a 40. Galga vezetésbiztosító ezred, valamint a szovjet laktanya, Sárbogárdon a Dózsa György laktanya és a szovjet laktanya, Marcali Böhönye irányában lévő végén a 44. Tóth Ágoston tüzérezred, valamint a belvárosban a Hunyadi János laktanya, Tapolcán a Dunántúli Kiképző Központ, valamint a MH 8. Kinizsi Pál Harckocsi Dandár, Szentendrén a szovjet laktanya a város Budapest felőli kapujában, valamint a Honi Légvédelmi laktanya, Kalocsán a MN 37. Budapesti Forradalmi Ezred, és a szovjet reptér.

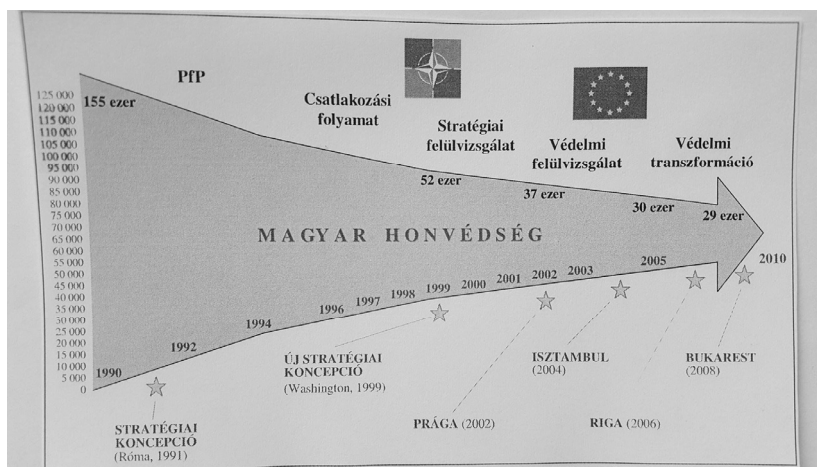
A laktanyabezárások következtében hatalmas infrastruktúra hagyatéék és kármentesítetlen objektumok maradtak hátra. A hátrahagyott objektumok vizsgálata annál is inkább egy jó lehetőség napjainkban, mert az életet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javakat veszélyeztető hatások elhárítása, a nemzetközi migráció jelen van. Az üresen álló laktanyák hasznosíthatóak lehetnek, és ezáltal nem kellene újabb jelentős pénzeket áldozni a határvédelem, vagy a területvédelem feladatainak ellátására infrastrukturális vonatkozásban.

A hátrahagyott objektumbejárások éveket vettek igénybe és közben természetesen változások is bekövetkeztek a laktanyák állapota és hasznosítása vonatkozásában.

1. A LAKTANYABEZÁRÁSOK OKAI

Hatalmas méretű és folyamatos létszámleépítésre került sor a haderőreformok és átalakítások folyamán, ami katonai objektumok sorának bezárását is hozta magával (2. ábra).

2. ábra: A NATO- tagság és a haderőátalakítás összefüggése
Figure 2. The connection between NATO membership and the restructuring of the armed forces

Forrás: Szenes 2009.

A haderő mérete, felépítése és működése nem felelt meg a mindenkorai kockázati követelményeknek, a nemzetgazdaság pedig nem rendelkezett elegendő forrásokkal a honvédség fejlesztését illetően.

Az ország teherbíró képessége csak egy kisebb, de hatékonyabb honvédség létrehozását tette lehetővé, amivel a NATO katonai szervezetébe tudtunk integrálódni. A haderő-átalakítások hatalmas összegekbe kerültek és közben a Magyar Honvédség felélte tartalék készleteit.

Az átalakítás lényege és koncepciója az volt, hogy a túlméretezett, a párt által irányított és ellenőrzött haderő átalakuljon egy nemzeti jellegű, az ország védelmét ellátni képes, a parlament által ellenőrzött fegyveres erővé.

A vidéki helyőrségek többségét gyors döntésekkel leépítették, sok esetben máig hasznosítatlan és kármentesítetlen területeket, hatalmas infrastruktúra hagyatékat hagyva hátra.

„Megszűnt hét összefegyvernemi és egy tüzérdandár, valamint huszonkét harcokocsizászlóalj. Teljesen megszűntek a szárazföldi rakétacsapatok” (JAKUS 2005. p. 68.).

A 3. ábra nem tartalmazza az összes megszüntetett laktanyát, de közelít hozzá és a további kutatások során - mivel azok folytatódnak - idővel el is érheti a feltárás a 100%-os szintet. 1991-ben „94 helyőrség ürült ki, amelyekben összesen 328 ingatlant használtak a szovjetek.” (KÁDÁR K. et. al 2011. p. 165.). A laktanyabejárások során 92 magyar és 39 volt szovjet laktanyát elemeztünk. Néhány kiragadott példa ezek közül: a Debrecen, Sámsoni úti (Esze Tamás) szovjet páncélos laktanyába a készenléti rendőrség és határvadászok települtek. A jobb épületekből lakások létesültek. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Észak-alföldi Regionális Igazgatósága is itt található. A 26,6 hektáros terület egy része még kihasználatlan. A Császáron található volt atomtöltet tároló és lőszerraktár 170 hektáros objektumban rakéták és technikai eszközeinek speciális mobil rakéta-technikai bázisa volt. A lakótelep üres és pusztul. Ercsiben a 37. „II. Rákóczi Ferenc” pontonos hidász-ezred 22 hektáros objektumában korábban műszaki és híradó alakulatok szolgáltak. A Budapesten lévő HM III. 12,7 hektáros objektumában a honvédség által 2009-ben eladott főépületi ingatlanból, felújítás után az Akadémia Park Officium Irodaház jött létre. A többi terület nagy része elhanyagolt, gazzal fedve. A Pécsi 101. „Szigetvári” Zrínyi Miklós Vegyes Tüzérdandár 20 hektáros területen helyezkedett el a 6-os számú főközlekedési út Budapest irányából való bevezető torkolatánál. Rendszeresek voltak a Bakonyban végrehajtott éleslövészettel egybekötött harcászati gyakorlatai. A honvédség koncepciójában a területvédelmi dandárok háttérbe, a külföldi missziók előtérbe kerültek. Ennek is lett a következménye, hogy 2004. szeptember 30-án felszámolására került az utolsó tüzérdandár is hazánkban.

A laktanyákról készített összesítés alapján nem lehet egyértelműen azt kijelenteni, hogy döntően az határozza-e meg a leépítéseket, hogy az objektumok az ország mely területén helyezkednek el, mivel az ország minden területére jellemző volt a leépítés. Ennek ellenére, mivel az ország középső részének számító terület rendelkezett a legtöbb laktanyával, így arányaiban ott volt a legmagasabb számú a laktanyabezáras.

2. KÖRNYEZETI KÁRMENTESÍTÉSEK A TERÜLETEKEN

A 20. század végére kiderült, hogy az egyes országok hadseregei a legnagyobb környezetszennyezőknek számítanak a világon (HEGEDŰS 2016. p. 80.).

A megszünt laktanyák területén jellemző talaj- és talajvízszennyezések a következők:

- az üzemanyag tárolók, javítóműhelyek, repülőterek területén-szénhidrogén származékok (fűtőolaj, gázolaj, kerozin),
- raktártelephelyeken, gépjármű javító műhelyek területén, lőtereken megmaradt nehézfém szennyezések,

- rossz hatásfokú szennyvíztisztítás, iszapok és szennyvizek elszikkasztása kezelés nélkül.

A 101. „Szigetvári” Zrínyi Miklós Vegyes Tüzérdandárnál egyértelmű, hogy az üzemanyagkút talajvíze szénhidrogénnel szennyezett (1. táblázat). Kaposváron a Táncsics laktanya, Hadkiegészítő parancsnokság esetén a MÉLYÉPTEKV Kultúrmérnöki Kft. által vizsgáltak alapján a terület felszín alatti tartálypark üzemeltetése vezetett a környezetszennyezéshez. A megszüntetett laktanyák többségénél nem lett környezeti mentesítés végrehajtva. Sok esetben a hasznosulatlanok okai közt szerepel, hogy az objektumok lakott területen kívül vannak, sokszor forráshiányos önkormányzatok kezelésében, de az is előfordul, hogy a környezet rekultiválásához szükséges beruházás nagyobb összegeket emésztene fel, mint az épületek felújítása, ezért az épületek állaga tovább romlik.

1. Táblázat: Talajvízminták
Table 1. Groundwater samples

Megnevezés	Üzemanyagkút			Háttér		Szennyezettségi határérték	
	új	rég		felső	alsó		
Fúrás sorszáma	1.	2.	3.	5.	6.	-	-
Talajvíz TPH koncentrációja (µg/l)	150	1790	202	90,8	65,3	100	500

Forrás: Servorg Kft. (2004) vizsgálati eredményei alapján a szerző szerkesztése

„A Honvédelmi Minisztérium 2012. január 1-jével kezdődően megbízást adott a Honvédelmi Minisztérium Elektronikai, Logisztikai és Vagyonkezelő Zrt. (HM EI Zrt.) részére a Magyar Állam tulajdonában és a Honvédelmi Minisztérium vagyonkezelésében lévő, honvédelmi célra feleslegessé vált ingatlanok értékesítésének lebonyolítására”.¹ A települések célja, hogy szeretnék megkapni ingyen a területet önkormányzati tulajdonba, ami nem mindig sikerül.

A szovjet csapatkivonás után a szovjet fél a hátrahagyott objektumokért nagy összeget kért, a magyarok viszont a környezeti károkozást állították ezzel szemben. „Végül egy olyan „nulla megoldás” született, amelyben a felek kölcsönösen lemondtak egymással szembeni követeléseikről, azaz egyenlőségjelet tettek a szovjet csapatok által hátrahagyott vagyon és az általuk okozott gazdasági kár nagysága között” (MÚLT-KOR.HU 2010. p.1.). Mindezek alapján a környezeti károk rendezése már Magyarország feladata.

A szovjet csapatok kivonulása után a szovjet katonai használatú objektumok kezelői, majd tulajdonosai ugyanazokkal a problémákkal találkoztak a területek újrahasznosítása során, mint napjainkban a megszünt laktanyák területének

¹ Kormányportál/Ingatlanértékesítés <http://2010-2014.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/ingatlanertekesites> (Letöltés ideje: 2019. 02. 01.)

kezelői. Kivétel nélkül szennyezett környezeti állapottal, romló állagú épületekkel, rendezetlen tulajdoni viszonyokkal.

Az újrahasznosítást megelőzően a befektetők számára ezért szükséges a területek tisztítása, környezeti kármentesítése, és vonzóvá tétele. Az újrahasznosítás mielőbbi elkezdését a források hiánya akadályozta.

3. FELSZÁMOLT KATONAI LAKTANYÁK HELYZETE, HASZNOSÍTOTTSÁGA

A volt katonai objektumok barnamezős területek. *„Barnamezős területnek nevezzük azt a területet, amelyet korábban ipari vagy bizonyos kereskedelmi célokra használtak, és amely terület alacsony koncentrációjú veszélyes hulladékkal vagy más egyéb szennyezéssel lehet terhelt, ugyanakkor lehetséges a terület újra-használata a terület megtisztítását követően.”*² *„Ezek a területeken magas a hőreflexió, a csapadékvíz nehezen jut a talajba, melynek következtében „városi sivatagok” alakulnak ki” (KÁDÁR 2008.p.5).*

A felhagyott ipari, közlekedési, katonai területek - a barnamezők - tartós újrahasznosítása fontos városfejlesztési feladat. A barnamezők speciális szegmensét, a volt szovjet és magyar katonai objektumokat tekintettük át laktanyabejárások közben. A bejárt és megszüntetett laktanyák hasznosulását táblázatba foglaltuk, majd erről összesítést készítettünk (3. és 4. ábra).

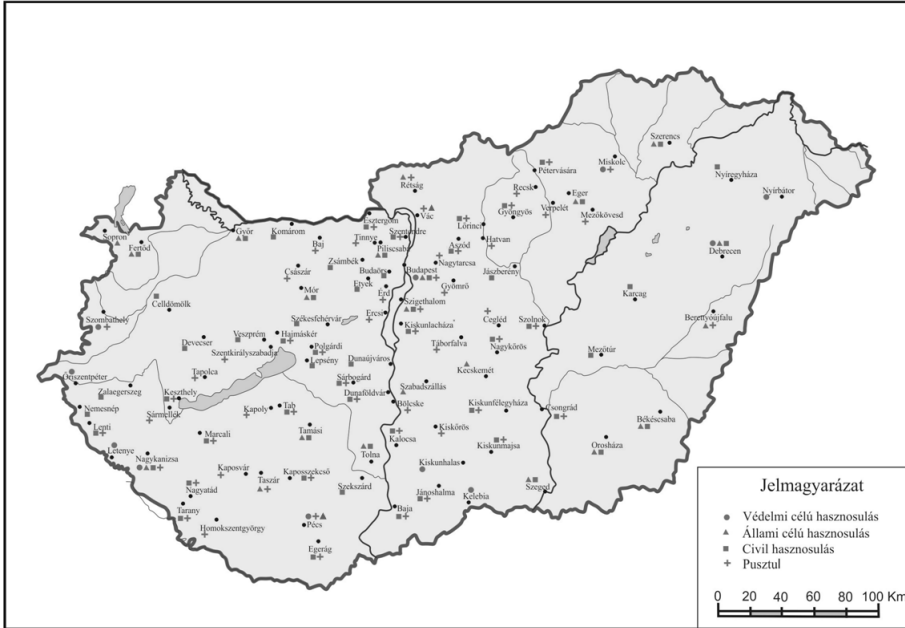
A kutatások során a migrációs kérdés robbanásszerű módon történt aktuálissá válásával pedig az eredetileg csupán környezetvédelmi vizsgáldást tovább bővítettük abban a tekintetben, hogy mire lehetne hasznosítani ezeket a társadalom által elhanyagolt létesítményeket.

A bejárt 130 laktanyát elemezve - a tekintetben, hogy védelmi-, vagy egyéb célokra hasznosították-e, vagy pedig egy részét lebontották, vagy az épületek állaga folyamatosan romlik, illetőleg nincs lehetőség a hasznosításra - a következő megállapítások tehetők:

- védelmi célokra 12 laktanya lett hasznosítva teljes egészében (9,2 %),
- hasznosulás civil szektor céljaira 48 db (36,9 %),
- hasznosulás állami célokra 29 db (22,3 %),
- kihasználatlanul pusztul 41 db (31,5 %).

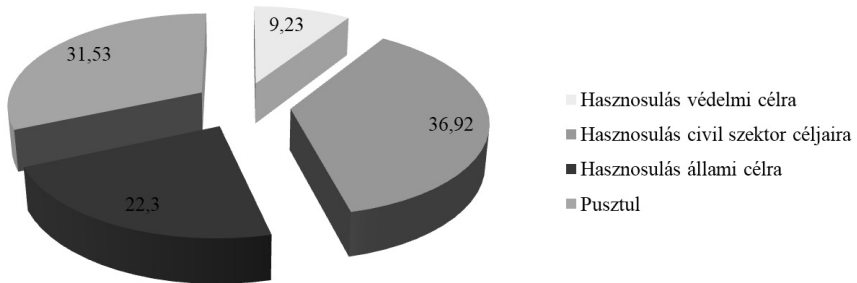
² Térport: Barnamezős terület (Letöltés ideje: 2019. 02. 03.)

3. ábra: A megszüntetett laktanyák hasznosulása
Figure 3. The utilisation of disused barracks

Forrás: saját felmérés és bejárás alapján, saját szerkesztés

4. ábra: A megszüntetett laktanyák hasznosulásának megoszlása (%)
Figure 4. The distribution of the utilisation of disused barracks (%)

Forrás: saját felmérés alapján, saját szerkesztés

Viszonylag kevés (12 db) objektum lett teljes egészében védelmi célra hasznosítva. A másik három kategóriából - az anyag terjedelmi korlátjára való tekintettel - csak néhány fontosabb laktanya került felsorolásra kategóriánként (2. - 5. táblázat).

MEGSZÜNTETETT LAKTANYÁK MAGYARORSZÁGON

2. táblázat: Hasznosulás védelmi célra
Table 2. Utilisation for defense purposes

Ssz.	Laktanya megnevezése	Település
1.	MH Savaria Kiképző Központ	Szombathely
2.	Határőr igazgatóság	Szombathely
3.	Határőr laktanya	Nagykanizsa
4.	Határőr laktanya	Őriszentpéter
5.	Határőr laktanya	Letenye
6.	Határőr laktanya	Kelebia
7.	Bajcsy Zsilinszky Endre laktanya	Pécs
8.	Sámsoni úti (Esze Tamás) szovjet páncélos laktanya	Debrecen
9.	MH 36. Gábor Áron Páncéltörő Tüzérezred	Kiskunhalas
10.	Határőr Kiképző Központ	Nyírbátor
11.	Bocskai (Rudolf) laktanya	Miskolc
12.	Zách utcai laktanya	Budapest, Kőbánya

Forrás: saját felmérés alapján, saját szerkesztés

3. táblázat: Hasznosulás civil szektor céljaira
Table 3. Utilisation for civil sector purposes

Ssz.	Laktanya megnevezése	Település
1.	HM III. objektum	Budapest,
2.	Szovjet laktanya	Kaposszekcső
3.	Budai Nagy Antal laktanya	Nagyatád
4.	MH 14. Thury György Gépesített Lövészdandár	Nagykanizsa
5.	Rákóczi (Frigyes) laktanya	Győr
6.	Szabó Lajos laktanya	Mezőtúr
7.	13. Türr István Műszaki Ezred	Baja

Forrás: saját felmérés alapján, saját szerkesztés

4. táblázat: Hasznosulás állami célra
Table 4. Utilisation for state purposes

Ssz.	Laktanya megnevezése	Település
1.	Erzsébet-ligeti szovjet laktanya	Budapest,
2.	Bóbita utcai szovjet laktanya	Budapest, Óbuda
3.	MH 7. Bethlen Gábor Légvédelmi Rakétaezred	Keszthely
4.	MN 33. Gépesített Lövészdandár	Zalaegerszeg
5.	Határőr laktanya	Sopron
6.	Szovjet Műszaki alakulat	Tolna
7.	60. Műszaki dandár	Szeged
8.	Tüzér - Műszaki - Híradó laktanya	Vác
9.	Esze Tamás laktanya	Berettyóújfalú

Forrás: saját felmérés alapján, saját szerkesztés

5. táblázat: Kihasználatlanul pusztul
Table 5. Deteriorating unused

Ssz.	Laktanya megnevezése	Település
1.	Dunántúli Kiképző Központ	Tapolca
2.	101. „Szigetvári Zrínyi Miklós Vegyes Tüzérdandár	Pécs
3.	Dózsa György laktanya	Sárbogárd
4.	Szovjet laktanya	Baj
5.	MN 37. Budapesti Forradalmi Ezred	Kalocsa
6.	Szentistván úti laktanya	Mezőkövesd
7.	MH 93. Petőfi Sándor Vegyvédelmi Ezred	Kiskőrös
8.	40. Galga Vezetésbiztosító Ezred	Aszód
9.	Petőfi Sándor laktanya	Budapest, Újpest

Forrás: saját felmérés alapján, saját szerkesztés

A védelmi célokra történt hasznosulás kivételével a további részletesebb laktanyai bontás:

- részben szociális célra 8 db
- részben kulturális célra 15 db
- részben sport célra 6 db
- részben lakópark célra 24 db
- részben ipari park célra 33 db
- részben kereskedelmi célra 17 db
- részben idegenforgalmi célra való 3 db

A civil szektor céljaira és állami célokra hasznosult laktanyák nem teljes területe lett hasznosítva. A civil célú hasznosulás némiképp kompenzálta a korábbi – állam által fenntartott laktanyai munkahelyek elvesztését. A nem megyei jogú városok esetén többnyire sem a népesség, sem a gazdasági teljesítmény koncentrációja nem indokolja, hogy különösebb kereslet lépjen fel a terület, mint erőforrás iránt.

A vizsgált 130 laktanya elhelyezkedése:

- településen belül 46 db, ebből a hasznosult laktanyák száma 38 db (82,6 %),
- település szélén és kívül 84 db, melyből 22 db hasznosult (26,1 %).

A fentiek alapján kijelenthető, hogy a belterületeken, belváros közeli helyeken létesült laktanyák nagyobb arányban hasznosultak, mint a város, vagy település szélén, vagy a településen kívül elhelyezkedők.

Ez a környezet rendezettségével, a jobb infrastruktúrális ellátottsággal és a településen belüli fejlettebb gazdasági helyzettel magyarázható.

4. NÉHÁNY KONKRÉT LAKTANYA HASZNOSÍTÁSA ÉS TOVÁBBI LEHETŐSÉGEK

A kormány a börtönök túlzásfoltosságán és a munkaerő-piaci helyzeten akar javítani új börtönök létrehozásával. Erre a célra helyenként felhasználták a megszüntetett laktanyákat, mint például Szombathelyen a MH Savaria Kiképző Központ objektumát, ami Országos Büntetés-végrehajtási Intézet lett.

Budapesten, Kőbányán a Zách utcai objektumba a TEK költözött. Szombathely határőr igazgatóság épületeibe, Nagykanizsa határőr laktanyába, Pécssett a volt kertvárosi laktanyába, Miskolcon a Bocskai laktanyába, Nyírbátorban a volt laktanya területére többek között a rendőrség költözött. Óriszentpéter, Letenye, Kelebia volt határőr laktanyái is a rendőrségé lettek. Kiskunhalason a MH 36. Gábor Áron Páncéltörő Tüzérezred objektumában menekülteket befogadó állomás létesült.

Budapesten a XIII. kerületben, a Vasas stadion közelében, a Frangepán utca - Béke utca - Fáy utca által határolt területen működött egykoron az Építő Zászlóalj laktanya. Itt most a Kodolányi János Főiskola, Kínai Kereskedelmi és Információs Központ, étterem és Hotel Oriental, áruház és üzletek üzemelnek évek óta. Itt a társadalmi igény és a pénz megvolt a hasznosításra, mivel a terület a közintézményi övezeten belül fekszik, így a hasznosulása és a település szövetébe illeszkedése nem maradt el (1. kép).

1. kép: A Fáy utcai volt laktanya

Picture 1. Old barracks in Fáy Street

Forrás: saját készítés

A felújításuk után első körben hasznosítható, viszonylag megfelelő állapotban lévő épületekkel rendelkező, kihasználatlan laktanyákat a 6. táblázat tartalmazza.

6. táblázat: Hasznosítható laktanyák
Table 6. Barracks suitable for use

Ssz.	Laktanya megnevezése	Település
1.	101. „Szigetvári” Zrínyi Miklós Vegyes Tüzérdandár	Pécs
2.	44. Tóth Ágoston Tüzérdandár	Marcali
3.	Budai Nagy Antal laktanya	Nagyatád
4.	Dózsa György laktanya	Sárbogárd
5.	Szovjet laktanya	Baj
6.	Dunántúli Kiképző Központ	Tapolca
7.	Petőfi Sándor laktanya	Újpest
8.	Dobó István laktanya	Újpest-Székesdűlő
9.	37. „II. Rákóczi Ferenc” Pontonos Hidászezred	Ercsi
10.	Szovjet laktanya	Szentendre
11.	108. Mészáros Lázár Gépesített Lövészdandár	Baja
12.	MH 36. Gábor Áron Páncéltörő Tüzérezred	Kiskunhalas
13.	MH 31. Hunyadi János Gépesített Lövészdandár	Rétság
14.	40. Galga Vezetésbiztosító Ezred	Aszód
15.	MH 24. Bornemissza Gergely Felderítő Zászlóalj	Eger
16.	Szentistván úti laktanya	Mezőkövesd

Forrás: saját felmérés alapján, saját szerkesztés

ÖSSZEGRZÉS

A szovjet csapatok a II. világháború során és az 1950-es évek elején szállták meg az országot, és 1991-ben távoztak. A Magyar Honvédség alakulatainak a zöme a 2000-es évek elején szűnt meg. A rövid idő alatt bekövetkező és egyszerre történő leépítés az ingatlanpiaci árakat a kínálat megnövekedése miatt levitte, így a kereslet csekély volt. A területek hasznosítása vonatkozásában az önkormányzatok akkor voltak hatékonyak, ha a helyi közösség jó ötleteket vetett fel, vagy a terület fekvése (központi, perem) és a vállalkozók, önkormányzatok tőkeerőssége ezt a folyamatot erősítette.

„Voltaképpen, a laktanyák megszerzése és az ehhez szükséges befektetés olyan nehezen likvidálható vagyronhoz juttatta az önkormányzatokat, amelyet végül csak igen nagy nehézségekkel (ha egyáltalán) voltak képesek gazdaság-vagy településfejlesztési célok szolgálatába állítani” (DANNERT et. al 2016. p. 16.).

Legtöbb városnak, községnek nem volt koncepciója a laktanyák hasznosítására, illetve döntésképtelen helyzetbe kerültek. Az

önkormányzatoknak nem volt elég pénzük a komplexumok őrzésére, állagmegóvására és környezeti kármentesítésére. Számos tényező befolyásolja azt, hogy egy laktanya hasznosult-e és ezek az okok közül egyik a környezeti kármentesítés elmaradása.

A megszüntetett laktanyák esetében a társadalomnak és a döntéshozóknak keresni kell azokat a lehetőségeket, melyek a hátrahagyott objektumok hasznosíthatósága lehetőségére mutatnak és az ott máig fellelhető környezeti károk csökkentésére irányulnak. A fenntarthatóság egyik aspektusa lehet, ha a volt objektumokat meg lehetne újítani és használni.

A területek jelen állapotukban szennyezik a környezetet, komoly költségekbe kerülő mentesítésük, és felújításuk után viszont hasznosíthatóak lennének (2. kép). A mentesítetlen területek rendezése és az eddig még kihasználatlanul pusztuló laktanyák hasznosítása Kormánylépések megtételét igényli.

2. kép: Pécs, 101. „Szigetvári” Zrínyi Miklós Vegyes Tüzérdandár laktanya „U” alak

Picture 2. Pécs, 101. Miklós Zrínyi Szigetvári Brigade, V-shape

Forrás: saját fotó

IRODALOM

- DANNERT É. - PIRISI G.** (2016): Demilitarizálódó kisvárosok – a katonai barnamezők hasznosításának helyi sikerei és kudarcai. Területfejlesztés és innováció, Pécs, 39 p.
- HEGEDŰS H.** (2016): A haderő és a háborús konfliktusok vízkészleteket, vízminőséget befolyásoló szerepe. Hadmérnök, Budapest, 80 p.
- JAKUS J.** (2005): A Magyar Honvédség a rendszerváltástól napjainkig. Szakmai Szemle, a Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának kiadványa, 3. szám, Budapest, 68 p.
- KÁDÁR K.** (2008): Felhagyott szovjet katonai objektumok hasznosítása Szolnokon. Szolnoki Tudományos Közlemények, Szolnok, p. 5.
- KÁDÁR K. – KOZMA G.** (2011): Az egykori szovjet katonai területek funkcióváltása Debrecenben. Tér- és Társadalom. 25. évf., 2. szám, Pécs-Budapest, 165 p.
- SZENES Z.** (2009): Magyar haderő-átalakítás a NATO - tagság idején, Nemzet és biztonság. Budapest, 36 p.

INTERNETES FORRÁSOK

Kormányportál/Ingatlanértékesítés <http://2010-2014.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/ingatlanertekesites>
(Letöltés ideje: 2019. 02. 01.)

Múlt- kor történeti portál: Húsz éve állapodtak meg a szovjet csapatok kivonásáról. https://multkor.hu/20100310_husz_eve_allapodtak_meg_a_szovjet_csapatok_kivonasarol?pIdx=2 (Letöltés ideje: 2019. 01. 05.)

Térport: Barnamezős terület. <http://www.terport.hu/fogalomtar/barnamezos-terulet> (Letöltés ideje: 2019. 02. 03.)